

Ewa Kosiedowska

Różne oblicza wolontariatu

Wolontariat – co to takiego? Wolontariat dla wielu z nas nie jest zjawiskiem nowym czy nieznanym. Niemalże każdy z nas zrobił kiedyś coś dla innych, nie zawsze nazywając to wolontariatem, ale po prostu zwykłym działaniem wynikającym z potrzeby serca czy chęci wsparcia osoby potrzebującej. Bez wątpienia potrafimy wskazać osobę, która robi coś pożytecznego dla innych ludzi czy środowiska lokalnego. Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu tak definiuje wolontariat: **Wolontariat (łac. voluntarius – dobrowolny) to bezpłatne, dobrowolne, świadome działanie na rzecz innych, wykraczające poza więzi rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie.** Wolontariat znacznie różni się od innych form pomocy. Jest on dobrowolną aktywnością wykonywaną bez wynagrodzenia na rzecz innych osób, społeczeństwa, otoczenia lub konkretnej instytucji. Działania wolontariusza wykraczają poza krąg bliskich mu osób: rodziny, przyjaciół, znajomych. Są najczęściej wpisane w funkcjonowanie jakiejś organizacji, dokładnie zaplanowane i regularnie wykonywane.

Według Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wolontariuszem jest ten, kto dobrowolnie, ochotniczo i świadomie oraz bez wynagrodzenia angażuje się w pracę na rzecz osób, organizacji pozarządowych, a także rozmaitych instytucji działających w różnych obszarach społecznych.

Wolontariat to nie tylko niesienie pomocy innym czy dobra zabawa w trakcie ciekawych akcji. Wprawdzie wolontariusze nie otrzymują wynagrodzenia, to nie znaczy, że działają bezinteresownie. Dzięki wolontariatowi ochotnicy – wolontariusze mogą zdobyć szereg umiejętności przydatnych w dorosłym życiu, rozwijać swoje pasje i zainteresowania, jednocześnie pomagając innym. Aby jednak chronić ich przed wykorzystaniem ekonomicznym i nadużyciom, zasady wolontariatu zostały uregulowane prawnie. Podstawą prawną współpracy pomiędzy wolontariuszem a instytucją oferującą wolontariat jest *Porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontariackich*, które ma charakter umowy cywilno-prawnej. Polskie prawo bardzo precyzyjnie określa miejsca, w których wolontariusze mogą pracować – są nimi wszelkie organizacje oraz instytucje działające nie dla zysku, a więc organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), instytucje publiczne (np. szpitale, szkoły, urzędy) oraz wspólnoty religijne (np. kościoły). **Wolontariusze nie mogą świadczyć usług wolontariackich na rzecz prywatnych firm i spółek (!).**

Wyróżniamy rodzaje wolontariatu:

- a) bezterminowy, krótkoterminowy,
- b) jednorazowy, okresowy,
- c) indywidualny, grupowy.

Każda osoba zainteresowana podjęciem wolontariatu ma możliwość wyboru, w jaki wolontariat chce się zaangażować. Zależy to od wielu czynników:

- dyspozycyjności czasowej wolontariusza,
- predyspozycji do wykonywania podjętej pracy wolontariackiej,
- zainteresowań, zdolności i umiejętności,
- wyboru formy – praca w grupie wolontariuszy lub indywidualna.

Ważne jest, aby różne aktywności i działania, których podejmuje się wolontariusz dawały mu zadowolenie, rozwijały jego osobowość, pasje, zdolności, zainteresowania, aby zdobywał wiedzę i doświadczenie, które posłużą przygotowaniom do dalszej edukacji czy przyszłej pracy zawodowej. Aktywność prospołeczna sprzyja samopoznaniu, zachęca do refleksji nad sobą i swoją postawą wobec świata, innych ludzi oraz kwestii społecznych.

Wolontariat senioralny

Z danych, jakie posiada Regionalne Centrum Wolontariatu w Słupsku oraz zamiejscowy Oddział w Leśnie (gm. Brusy) wynika, że zainteresowanie wolontariatem w woj. pomorskim pokaźnie wzrasta. Szczególnie jest to widoczne wśród grup senioralnych i młodzieży szkolnej. Seniorzy zakładają Senioralne Kluby Wolontariusza a młodzież organizuje się w Szkolnych Klubach Wolontariatu.

Aktywność seniorów zauważalna jest w budowaniu lokalnych koalicji na rzecz zwiększenia aktywności społecznej i obywatelskiej oraz upowszechniania wolontariatu senioralnego. Warto przytoczyć przykłady działań grup senioralnych w gminie Brusy. Wykonują oni nie tylko czynności, które wynikają ze świadczenia pracy na rzecz konkretnego podmiotu, np. działania o charakterze opiekuńczym (pomoc sąsiadka innym seniorom) czy edukacyjna (czytanie bajek dzieciom w przedszkolu), ale sami stawiają się w roli pomysłodawców, inicjatorów i realizatorów różnych przedsięwzięć oddolnych dla siebie samych, osób potrzebujących i społeczności lokalnych. Wybrane przykłady z 2021 roku – zorganizowanie: Senioralnego Spływu Kajakowego rzeką Młosiną i Zbrzycą; Rajdu Rowero-

wego szlakiem Anny Łajming; warsztatów pieśni i tańca kaszubskiego; Turnieju Gier Planszowych. Seniorzy uczestniczą w warsztatach, szkoleniach, akcjach społecznych, które pozwalają im rozwijać własne zainteresowania, umiejętności i zdolności, a także wzmacniają wiedzę na temat wolontariatu, jak i pielęgnują postawę otwartości, życzliwości i wrażliwości na potrzeby innych. Działania te budują integrację międzypokoleniową w środowiskach lokalnych.

Wolontariat młodzieżowy

Niezależnie od motywacji uczestnictwo w wolontariacie to dla młodego człowieka szansa na naukę, rozwój osobisty, nabywanie nowych umiejętności i rozwijanie swoich zainteresowań. Bycie wolontariuszem pozwala na doświadczanie kontaktu z drugim człowiekiem, wrastanie w problemy innych – osób potrzebujących, chorych, rozwija umiejętności pomagania, kształtuje postawy odpowiedzialności za innych. Aktywność prospołeczna sprzyja wzmocnieniu i kształtowaniu cech odpowiadających za radzenie sobie z osobistymi trudnościami. Daje możliwość lepszego poznania i określenia siebie, kształtuje zainteresowania, weryfikuje posiadane umiejętności, rozwija kreatywność. Wolontariat jest okazją do sprawdzania siebie w sferze zadaniowej, interpersonalnej i w przyszłości zawodowej.

Czego uczniowie uczą się działając w wolontariacie?

Najmłodszy – potencjalni wolontariusze, najczęściej organizują się w szkolnych klubach wolontariusza. To szkoła jest pierwszym etapem wdrażania młodego człowieka w arkana profesjonalnego wolontariatu. Jakkolwiek, dla wielu uczniów dobroczynność, pomaganie, organizacja różnych zbiórek – to pojęcia znane i często realizowane. Szkolny wolontariat umożliwia realizację licznych inicjatyw dotyczących społeczności uczniowskiej i lokalnej. Projekty i inicjatywy wolontariatu szkolnego to działania, które aktywizują uczniów, promują ich aktywność i kreatywność, uczą konstruktywnie zarządzać czasem w pożyteczny sposób, integrują społeczność szkolną, uwrażliwiają na potrzeby środowiska szkolnego i lokalnego. Uczestnictwo w wolontariacie daje możliwość rozwijania zainteresowań oraz zdobycia doświadczenia.

Wolontariat w szkołach jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych form aktywności tej grupy społecznej. Często zdarza się, że motywacją do aktywności ochotniczej jest chęć zdobycia dodatkowych punktów na świadectwie. Czy taka motywacja w początkowym okresie przygody z wolontariatem nastolatka jest zła? Niekoniecznie. Nawyk pomagania, często kultywowany w polskiej rodzinie od dawien

dawna, kontakt z osobami potrzebującymi wsparcia, wzrost wiedzy i świadomości o problemach otaczającego nas świata, sprawiają, że osoby te bardzo często kontynuują działalność wolontariacką w dalszym, dorosłym już życiu. Młodzi bardzo często są najlepszymi obserwatorami zmieniającej się rzeczywistości. Szybko reagują na otaczające zmiany. Sami wychodzą z propozycją realizacji inicjatyw wspierających osoby potrzebujące, czy angażują się w akcje społeczne np.: Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Góra Grosza, Szlachetna Paczka, Pomóż Dzieciom Przetrwać Zimą, różne akcje Caritasu, zbieranie karmy dla zwierząt i inne. Szkoła to jedno z miejsc, gdzie uczniowie mogą realizować wolontariat w następujących działaniach: udzielanie korepetycji rówieśnikom; zbiórka pieniędzy dla ciężko chorego ucznia (loteria fantowa, szkolna dyskoteka, bal, aukcja, festyn); udział w przeprowadzeniu lekcji; działania kulturalne (spektakle, tworzenie dekoracji, szkolnych gazetek); zbiórka podręczników; pomoc nauczycielom przy dyżurach na przerwach (np. roztańczone przerwy); dbanie o kwiaty na terenie szkoły; opieka nad emerytowanymi nauczycielami; odwiedzanie niepełnosprawnych rówieśników w ich domach; zajęcia w szkolnej bibliotece; działania rozwijające szkolny klub wolontariusza. Powyższe wymienione działania są przykładem pracy szkolnych klubów wolontariusza.

Wolontariusze nie tylko mogą być aktywni na terenie szkoły. Wspierają również organizacje i instytucje w środowisku lokalnym, np.: odwiedziny w świetlicach środowiskowych, domach dziecka, domach spokojnej starości, połączone z organizowaniem spektakli, wystaw prac uczniów; towarzyszenie seniorom w codziennych czynnościach; porządkowanie okolicy, cmentarzy, placów zabaw; internetowa adopcja zwierzątek; działania ekologiczne (np. sadzenie lasu); obsługa imprez sportowych.

Innym działaniem wolontariackim młodzieży jest realizacja własnych pomysłów – inicjatyw, które pozwalają im rozwijać swoje kompetencje społeczne. Sami pozyskują środki finansowe i realizują mini projekty dla społeczności szkolnej lub lokalnej. Działając w ten sposób młodzi nabywają umiejętności pracy w grupie metodą projektu oraz uczą się odpowiedzialności za podjęte działania. Przykładami takich młodzieżowych inicjatyw mogą być działania: Szkolnego Klubu Wolontariusza „Panda” przy Zespole Szkół Agrotechnicznych w Słupsku; Szkolnego Klubu Wolontariusza „Micek i przyjaciele” przy II Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Słupsku; Szkolnego Klubu Wolontariusza w Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Łebieniu. Aktywność wolontariuszy z powyższych zaprezentowanych klubów została doceniona przez Korpus Solidarności – Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2028-2030.

Wolontariusze pozyskali w 2021 r. środki finansowe na realizację własnych pomysłów – inicjatyw.

Klub „Panda” realizuje inicjatywę pt.: „Paka dla Bezdomniaka od Rolniczaka”, której celem jest rozpropagowanie i upowszechnienie problemów bezdomnych zwierząt, zachęcenie do adopcji, zbiórki karmy i akcesoriów medycznych.

Klub Wolontariusza „Micek i przyjaciele” swoją inicjatywę pt.: „Wyjdźmy do ludzi z ludźmi” skierowali do samotnych seniorów, podopiecznych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku. Wolontariusze zapraszają seniorów do dyskusji, wspólnego spędzania czasu, grając z nimi w gry planszowe przy kawie, herbacie i ciasteczku.

Wolontariusze z Zespołu Szkół w Łebieniu swoją inicjatywę pt.: „Makramowe anioły dla hospicjum” w części zaplanowali na podniesienie swoich umiejętności w tworzeniu makram. Powstałe na warsztatach prace zostaną wylicytowane na szkolnym kiermaszu, a pozyskane środki przeznaczone będą na wsparcie budowy Łęborskiego Stacjonarnego Hospicjum w Pogorzeliczy.

Powyższe przykłady działalności wolontariackiej są bardzo wszechstronne, każdy może znaleźć miejsce dla własnej aktywności. Wolontariat ujmujemy jako działalność wieloraką, wielopłaszczyznową i różnorodną. Nie ma wskazówek dla indywidualnych potrzeb wolontariuszy, potrzeba jest w nich. Każdy z nas jest inny, niepowtarzalny i charyzmatyczny w czynieniu dobra. Wolontariat dla wielu z nas jest szkołą życia. Jak powiedział John Dewey „**edukacja nie jest przygotowaniem do życia, ale samym życiem**”.

Netografia:

- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873; <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf> (dostęp: 29.11.2021))
- Ochman Małgorzata, Jordan Paweł; Wolontariusze – źródłem siły organizacji; http://bibliotekawolontariatu.pl/wp-content/uploads/wolontariusze_zrodlem_sily.pdf (dostęp: 29.11.2021)
- https://pl.wikipedia.org/wiki/John_Dewey

Ewa Kosiedowska

Prezes Zarządu Regionalnego Centrum Wolontariatu w Słupsku. W wolontariat zaangażowana od 1997 r. Trener szkoleń dla organizatorów/koordynatorów wolontariatu i liderów aktywności lokalnej. Specjalista regionalny ds. wolontariatu w woj. pomorskim. Posiada 20-letnie doświadczenie w realizacji i rozliczaniu projektów o charakterze szkoleniowo-doradczym, realizowanych z organizacjami i administracją publiczną. Członek Komisji Ekspertów ds. wolontariatu przy tworzeniu Korpusu Solidarności – Programu Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030.